

Učiteljski Tovariš

Glasiló „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: E. Gangl: O naši stanovski organizaciji. — Carniolus: Iz starih časov. — XXIX. občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“. — III. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“. — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

O naši stanovski organizaciji.

(Govoril na XXIX. občnem zboru „Slov. učit. društva“ dne 28. grudna 1897
E. Gangl.)

Slavni zbor! „A stan brez bodočnosti je stan brez življenske sile, on je nepotreben, ker ne more zadostiti potrebam, katere mu stavi napredujoče človeštvo.“ Teh besed, ki jih je zapisal „Učit. Tovariš“ l. 1896. dne 16. rožnika v 12. številki, sem se spomnil precej, ko sem se namenil, da izpregovorim nekoliko besed na današnjem občnem zboru o naši stanovski organizaciji.

V krepkih člankih je razpravljal takrat „Tovarišev“ dopisnik o našem socialnem položaju ter dospel po daljših izvajanjih do gorenjega stavka, ki je namenjen našemu slovenskemu učiteljstvu. Namenjen — a ne v slabem zmyslu za nas, zakaj ne razburja nam prav nič vesti, ne zbuja nam nobenega očitka, da bi mogli in smeli govoriti tako, če motrimo svoje delovanje. V vsem smo težili slovenski učitelji po lepši bodočnosti svoji, s krepkim in odločnim delom smo skušali vedno priversti svoj stan do popolnosti in do ugleda, ki se nam je razcvel do danes bujno in se nam razcvete še bujnejše v kljub vsem težkočam, ki so nam v zapreko ob poti našega napredovanja.

Iz starih časov.

(Konec.)

In res, službo sem dobil. Dasi mi je nesla tudi le samih 100 gld. na leto, je bil to vendar le priboljšek v dvojnem obziru. Prvič sem se v dolini lahko pogosteje shajal z enakomislečimi tovariši in drugič sem imel pri nadučitelju hrano, za kar sem seveda moral opravljati mežnarsko službo. In ta služba ni bila lahka. Župnija je štela nad 3000 ljudi. Ker smo hodili bolnike previdovat, in ker je bilo mnogo krstov, ženitovanj in pokopov, zato ni čuda, da nisem veliko poldni bil v šoli. Toda v tistih časih je bila šola postranska reč.

Posebno težko mi je bilo zvoniti „avemarijo“ zjutraj zarana. Kako rad bi bil časih še spal; a moral sem vstati in iti na svoje delo. Še hujše je bilo zvonjenje ob hudi uri. Gorje meni in tudi nadučitelju, če bi bil kdaj to zamudil, ali vsaj nekoliko okrajšal! Nekdaj sem tako zvonjenje nekoliko prej ustavil. Zvonil sem že dobro uro,

A oni stavek se mi zdi kot nekako očitajoče svarilo onim, ki jim je položil zakon v roke naše ljudsko šolstvo ter ono učiteljstvo, ki deluje v njem. Velikega, trdega, maločutnega gospodarja imamo, ki mu še ni prodrlo do cela jasno prepričanje do duše, da bi izprevidel brez našega prizadevanja in razlaganja brezpogojno potrebo zdravega ljudskega šolstva za razvitek našega naroda. Kakor si ne moremo misliti lepe slike brez platna ali popirja in brez barv, ki ne žalijo očesa, ki se družijo harmoniško in ustvarjajo ugoden vtisk, tako si ne moremo misliti zdravega ljudskega šolstva, ako ne deluje v njem tako učiteljstvo, ki služi v prvi vrsti samo temu, za kar je, ki se med seboj družijo in izpopolnuje ter ustvarja na zunaj jednak vtisk, kakor ona slika spretno roke mislečega, pravega umetnika.

Gospoda moja, delali bi si veliko krivico in govorili bi golo laž, da se obsodimo in da rečemo, da nismo učiteljstvo, ki služi v prvi vrsti samo temu, za kar je, ki se med seboj družijo in izpopolnuje — i. t. d., kakor sem že povedal. Ob tem nam stopa pred oči vsa ona žalostna, temna zgodovina našega šolstva in učiteljstva, ki napolnuje z bridkimi čutili vsakogar, ki se zanima zanjo količkaj. Že v starem veku je bil nesrečnik oni, ki so mu

in roke so mi bile že kar otrple: gnati kar štiri zvonove, to ni šala!

Na mojo nesrečo se je vreme preobrnilo, in padlo je nekaj toče. Zdaj je bil ogenj v strehi! Župnik mi je očital, da sem nemaren, kmetje bi me pa bili kmalu naklestili. Nadučitelj ali prav za prav nadmežnar je dobil za zvonjenje hudi uri nekaj snopov pšenice, po katere je moral sam hoditi od hiše do hiše. Le jedenkrat sem mu pomagal pri tem; potem nisem hotel več; zakaj vsa stvar se mi je zdela poniževalna beračija; kmetje so se vedli tako sirovo in razžaljivo, da mi je kar rdečica silila v lice. Moj nadučitelj je imel kot šolski voditelj 240 gld. letne plače — in ta služba je veljala kot jedna najboljših!

Župnik ni bil z mano Bog ve kako zadovoljen. Po njegovem mnenju sem opravljal svojo mežnarsko službo premalo vestno in pobožno. Kadilnik sem vihtel pri popoldanski službi božji preneglo, skratka: prisojal mi je malo talenta za to sveto delo. To pa se je velečastitemu

poverili vzgojo mladine. Dejali so, da je zapal jezi bogov, ker so ga ustvarili pedagogom, temu najnižjemu sloju človeštva, ki je v verigah suženstva trdi kruh in ki si soli vsak grizljaj s krvavimi solzami!

Zdi se mi, kakor da je odlikoval naš pravi Bog nas učitelje s tem, da je udehnil dušam našim, ko so začele živeti v drobnih naših telescih, dvojen podedovani greh — greh, s katerim sta nakopala Adam in Eva smrt vsemu človeštvu, in greh, ki smo ga podedovali po pedagogih starih Rimljanov, da zato, ker živimo in vzgajamo človeštvo v njega korenu, jemo takisto v verigah morečega, zlega socialnega položaja trdi kruh ter ga delimo s tresočo roko z onimi, ki jih je priklenila usoda na nas.

Naše učiteljstvo je životarilo dolgo vrsto let v najbednejših odnošajih. Ondaj, ko pomni naša zgodovina prve početke našega stanu, ni bilo prav za prav učiteljstvo stan, kakor ga značimo dandanes s to besedo. Učitelj je bil vse drugo prej, nego učitelj. Resnično je, kakor čitamo v neki povesti, da je nosil v onih časih učitelj gnoj na njivo, da je bil poslednja oseba v vasi, da je zavidal umazano kmetiško ženšče, ki je kuhalo v sajasti ponvi v smrdljivem loju trde žgance. Učitelju — tej ubogi pari — ni bilo moči še toliko, nego tešil je svoj glad s samimi pogledi na pepelasto ognjišče in z obilimi slinami, ki jih je požiral ob tem pogledu. S sključenim, izsušenim telesom, v katerem so ropotale zrahljane kosti; ki sta se sušila v njih mozeg in kri, je utepal s palico v roki našim pradedom brez metode in brez vede početne nauke v glavo. Kar so mu dale dobre roke, ob tem je jačil nit siromaškega življenja, da ni poginil gladu in mraza, kakor pes, ki je zvesto čuval gospodarjev dom, pa je oslepel v starosti in moral zato z verige izpred hleva, da pobira v obcestnih jarkih zavržene kosti, dokler se končno ne iztegne sam kje — kost med kostmi!

Zato pa se polasti človeka opravičena jeza z vso silo, kadar čuje, da se kdo šali ali govori prezirljivo o stanu, ki se je razvil tako in to iz takega početka.

Naš stan je bil takrat brez vsake pravice, brez samostojnosti in brez svobode. Saj še ne vem, če je smel učitelj zvečer spat ob lastni volji, moral je imeti najbrže tudi za to dovoljenje, višje in najvišje dovoljenje. A zaslombe ni imel nikjer, nikjer tovariša, da bi se naslanjal

gospodu zdelo pri podučitelju jako velik pogrešek. Nekdaj kar več ni mogel zatajevati svoje jeze. Prinesel sem mu namreč hostijo za monstranco v žagrad; nesel sem jo pa prosto, z golo roko. To je pa bilo velečastnemu že preveč. Preden sem se še zavedel, kdaj in kako, že mi je pognal kozarec vode v obraz in to vpričo drugih ministrantov, mojih učencev! A jaz sem velečastnega pustil potem na cedilu, in več dni me ni bilo blizu. Šele prošnje „višjega mežnarja“ so me zopet gnale v sladki jarem.

Tudi sladkosti nedeljske šole sem imel priliko okušati. Imel sem ob nedeljah 60–70 otrok, dečkov in deklic pred sabo. Nekateri so bili večji in močnejši od mene in niso se shajali zato, da bi se kaj učili, ampak da bi nespodobno rogovirili v šoli. Časih je nastal med njimi celo pretep, in pipeci so se bliskali v njihovih rokah. Z deklicami so se dečki srčkali kar prosto brez vsega strahu. Skoro nihče ni prinesel v šolo kake knjige, zvezka ali sploh kakega učila; jaz pa sem se moral s takimi ljudmi ubijati vsako nedeljo dve celi uri! Ves teden sem se bal nedeljske šole. Kateheta ni bilo nikoli blizu, dasi je bila to njegova dolžnost.

nanj, nikjer prijatelja, da bi mu bil podpornik in zaveznik — osamel je hodil trnjevi svoj pot, bedo in siromaštvo si je tešil z žgano pijačo, če je zaslužil kje kak krajcar ter je legel končno izžet kot limona v črno zemljo. Veliko je, da so mu pustili to zadnje ležišče!

In tako je bilo dolgo vrsto let! In ostalo bi menda do najnovejših časov tako, da se niso začeli zavedati učitelji svojega zvanja, ki jim nalaga vso višjo nalogo, nego je pravo pravcato hlapčevanje, da se niso začeli družiti med seboj — organizovati. V znamenju združenja so se jeli izkopavati učitelji iz goste megle žalostnega svojega žitja, krepko je segala roka v roko, in trajno se je sklepalo srce s srcem; prodiralo je prepričanje od hlapca do gospoda, da je osvobodil poslednji prvega, ker je prevedel, da zmaguje prepričanje in krepka volja, ki ji ni mogoče staviti odpora, ki ga ni mogoče več potisniti v temo, v kateri je bil rojen njegov začetek.

Prišel nam je na pomoč novi šolski zakon. S cesarjevim podpisom se je pripoznala vitalna važnost ljudskega šolstva, ki se je reorganizovalo ter postavilo na trdo podlago, na pravo človekoljubno stališče, da treba vsem slojem človeštva, bodisi da je porojeno od ubožnih delavskih staršev, bodisi da je začelo sopsti dišeči zrak v svetlih palačah plemenitnikov, da je treba vsem in vsakemu izobrazbe, vzgoje in znanja. S tem važnim zakonom, ki je dvignilo njega izvrševanje v teku let vse narode našega cesarstva na visoko stopinjo splošne izobrazbe, so se ublažile nekoliko — toda samo nekoliko — tudi razmere med učiteljstvom, ki je začelo dihati svobodneje ter si je priborilo z najvestnejšim izpolnjevanjem stanovskih dolžnosti ugled in simpatije med narodom in tudi med gospodo, ki je zrastle ob ugodnih slučajih in ob sladkih nasmehih nagajive sreče izmed preprostega naroda.

In za vse, kar imamo danes in s čemer se moremo ponášati danes, za vse to, gospoda moja, moramo zahvaliti sami sebi. Ves ugled, ki ga imamo med slovenskim svetom, ves vpliv, ki ga imamo med svojim narodom, je delo naše, je sad več kot polstoletnega boja, ne boja, ki bi ga smeli primerjati z otroško igro, temveč sad resnega, težkega boja za pravice, ki so umevne same ob sebi, a so nam jih kratili samo zaradi temnih predsodkov in vzpričo one žalostne naše preteklosti, ob kateri bi mislil

Naposled pride vesela novica: učitelji bodejo rešeni — mežnarije! Jaz sem dobil plačo mesečnih 25 gld. in takoj sem odložil mežnarijo, dasi bi jo bil lahko obdržal in dasi sem s tem izgubil prosto stanovanje in hrano. Čutil sem se tako veselega, tako prostega kakor ptič, ki ga izpustiš iz kletke.

Trd čas je bil to! In vendar se je godilo nekaterikom še slabše nego meni, ako ne vpoštevam prvega leta svojega službovanja. Marsikateri podučitelj je dobival letnih 20–30 goldinarjev. Ni čuda, če je kateri propal telesno in duševno. Nekateri so propali vsled pomanjkanja, drugi pa zato, ker so čutili v sebi premalo npravne moči, da bi se rešili. Najhujše je bilo za izobražene učitelja, da sta se v tisti dobi tako malo cenila šola in učitelj. Šola se je zmatrala takrat za postransko reč. Zato ni čuda, da se je marsikak učitelj v oni dobi bolj pečal s kako drugo stvarjo kakor s šolo, da je le lože živel.

Carniolus.

jednostanski opazovavec, da takisto lahko trpimo v bodočih dneh, kakor smo v preteklih časih! Vse upoštevanje in spoštovanje smo si priborili slovenski učitelji sami, priborili smo vse to tudi po svojem ugledu in vplivu koleginjam svojim, izmed katerih pa nekatere ne vedo ničesar o tem, nego mislijo najbrže, da nam je prišlo vse to samo ob sebi, kakor misli dete o darilih, ki jih zagleda ob jutru Svetega dneva pod pozlačenim drevescem božičnim!

A dete se kmalu nasiti svojih igrač. Ker nima jasnega razuma, jih ne zna ceniti, nego jih zdrobi in razmeče po sobi, po veži in pred hišo — pomeče jih na cesto! In takisto mislijo nekatere izmed našega stanu, ki nas stavijo s samohvalo v temno ozadje, a ne pomislijo, da bi brez nas ne bilo njih in da bi ne imele nikake moči brez tega, kar smo priborili učitelji svojemu stanu. Ogorčene in razjarjene so na nas, da so nas — ko bi bili med njimi — hotele celo nekega zimskega dne pometati iz zakurjene sobe na zasneženo ulico! Toda mi nismo taki, četudi časih privihamo rokave ter se široko razkoračimo in z rokami v bokih kličemo na boj, da se izkaže, komu sodi zmaga in pravo. To napako imamo: odkritosrčni smo proti vsakomur in ne bojimo se nikogar „izvan Boga jedinoga.“ Zatorej pa moramo reči tudi ob tej priliki, da se polasti človeka zla volja tem bolj, če se kdo zmisli in začne iskati prepira brez povoda in vzroka — morda iz same nagajivosti, ali Bog vedi zakaj — ter skuša zanetiti ogenj brezplodnega praskanja v onih vrstah, ki so korakale skupno in to krepko in odločno dalje proti zmotru — jedni naprej — po krompir v ogenj — druge lepo za njimi. A dospeli bi vsi skupaj k zaželenemu koncu!

Namenil sem se, gospoda moja, da vam izpregovorim nekoliko besed o naši stanovski organizaciji. Povedal sem že s prejšnjimi besedami posredno prvi paragraf — prvi, najglavnejši, rečem lahko, jedini paragraf onih pravil, ki nas morejo organizovati. Bog mi priča, da ne mislim, da nismo organizovani že danes tako, kakor malokateri stan. Pomisliti treba samo, da smo se razvijali in razvili sami ob sebi, da nismo imeli ves čas nikakih ugodnosti in sredstev, ki bi nam pomagale na mesto, na katerem stojimo danes. Drugim stanovom — razen delavskemu — stoje ob strani razni faktorji, ki ga dvigajo sami in mu ustvarjajo sami ugodnejše socijalno stališče. Pri nas ni tega! Združili pa smo se sami tesno med seboj, ustvarili smo mogočen val, ki se drevi naprej, ob katerega sili padajo glave naših nasprotnikov, val, ki nas nese dalje in dalje in ki bo privedel potomce naše — če bodo vstrajali v tem, kar smo začeli mi — v varno pristanišče, kjer bodo mogli delati mirno k napredku in višku našega ljudskega šolstva.

Složimo se, združimo se, zjediniimo se nerazrušno, nerazrušnejše kot doslej — to je sveto pravilo svetega našega zakona, ki mu mora ukloniti glavo vsak in vsaka, ki hoče ostati v naših vrstah! Kako bi dejal? Zvežimo se nerazvezno tako, kot je bil spleten gordiški voz! Kdor neče biti nit v tem vozlu, tega ne moremo šteti med svoje, ta mora iz naših vrst, pa naj bo potlej ta ali ona!

A vsekakor je koristno, da se poznamo med seboj. Razjasni naj se! Tisti, ki se ne strinjajo z nami, naj so potem učitelji ali učiteljice, na jedno stran, mi, ki smo jedini v mislih, ki odobrujemo početje, katero nam more koristiti vsestranski, stopimo na drugo stran! Tudi do

zadnjih časov nismo bili toliko optimistiškega mišljenja, da se šlagamo vsi v vsem, kolikor nas je učiteljski kruh, a molčali smo dokaj tiho! Sedaj pa, ko je vrgel ta ženski Paris našega veka in našega stanu prepirno jabolko v naše vrste, sedaj pa bomo ravnali drugače — odločno, ker le odločnost je znak moštva, brezobzirno, ker popustljivost, mehkoča omehkuži človeka in mu oslabi značaj. A kaj hočemo, če smo brez značaja? Bodimo moški vsi! Tudi ženska je lahko moška. (Konec prih.)

XXIX. občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Slovensko učiteljstvo se zaveda leto za letom bolj svoje naloge. Temu so najboljši dokaz mnogobrojno obiskovana zborovanja posameznih učiteljskih društev in lep dokaz temu je bilo tudi 29. glavno zborovanje „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ dne 28. m. m. Točno ob napovedani uri je bila prostorna dvorana „Narodnega doma“ napolnjena.

Društveni predsednik, gosp. nadučitelj **Janko Likar** otvori zborovanje ter prisotne nagovori tako-le:

Slavni zbor!

Otvarjati mi je kot sedanjemu predsedniku „Slov. učiteljskega društva“ današnje zborovanje! Po stari navadi se pozdravljajo zborovatelji ob tej priliki. Tudi jaz storim isto ter kličem vsem navzočim iz vsega srca: Bog Vas sprimi!

Prepričan sem bil, da se bode Vas od blizo in daleč mnogo zbralo, a da se bode Vas sešlo tako število, tega ni pričakoval nihče.

Bodite preverjeni, dragi tovariši in cenjene tovarišice, da vemo ljubljanski učitelji ceniti Vašo požrtvovalnost in Vašo stanovsko zavest. V čast Vam je, da se pri vseh neugodnih razmerah ne ustrašite niti stroškov niti daljnega pota, temveč, da odstranite vse ovire ter prihajate sem, da se z nami vred potegujete za naše pravice in za prospeh šolstva. S tem dokazujete, da ste žive veje našega drevesa, živi in delavni udje našega društvenega telesa!

Vsako društvo bi bilo primerjati drevesu. Društveni odbor je deblo, a to deblo samo na sebi bi strohnelo, ako bi ne imelo korenin, katere mu dovajajo potrebnega soka, ki se spreminja v cvet in sad. Društvo je podobno električnemu motorju, kateri leži mrtev in nedelaven, ako vanj ne prihaja po žicah električni tok.

Častiti tovariši! Tudi naš odbor bi sčasoma opešal in zaspal, njegovo delovanje bi ponehalo, ako bi se od Vas ob priliki našega občnega zbora ne navzemalet leto za letom onega navdušenja, katero Vam polni Vaše duše, ako bi se ob takih prilikah med nami ne zbužala medsebojna ljubezen — ljubezen do svojega trpečnega brata. Zdi se mi, da se ob takih zborovanjih združuje ves Vaš stanovski ponos in stanovska zavest, vsa Vaša kolegijska ljubezen, vse Vaše pametne misli in zdrave ideje v odboru in da je le vsled tega odboru mogoče navdušeno, vstrajno in vspešno delovati v prid in blagor nas vseh.

Tudi dosedanji odbor je storil, kar je storil, le vsled tega, ker je vedel, da ima Vas na svoji strani, ker je bil prepričan, da zasledujete Vi naše delovanje z vsem

zanimanjem, in če imamo pokaziti danes kaj vspehov, niso ti vspehi toliko naša zasluga, temveč oni so plod Vaše stanovske zavednosti.

Dokler bodo med slovenskim učiteljstvom taki odnošaji, delal bode odbor z veseljem in unemo in njegovo delovanje ne bode brezvspešno. Tudi sedanji odbor ima dobro vest ter zamore danes brez strahu stopiti pred Vas ter Vam podati svoj račun.

V poročilu g. tajnika in g. blagajnika podala se bode Vam celotna podoba našega delovanja in našega gmotnega stanja. Meni bodi dovoljeno, da Vam le v kratkih potezah, le v obrisih podam podobo našega društvenega življenja.

Ranjki Praprotnik — blagega spomina — odgovarjal je vedno na vprašanje: zakaj da ne piše „Učit. Tov.“ bolj odločno in samostojno, da je „Učit. Tov.“ odvisen popolnoma od č. duhovščine in da mora list prenehati, kakor hitro ga popusti č. duhovščina. Mi smo zmajevali z rameni in mu verjeli. Zavest, da je izdavanje našega glasila odvisna jedino le od č. duhovščine, ležala je kakor mōra nad nami, in „Učit. Tov.“ se je odlikoval še naprej z ono neodločnostjo, koja nikakor ni bila umestna za list, kateri ima zagovarjati interese našega stanu.

Dva članka lanskega letnika pa sta razpršila ono meglo, katera je ovirala naše delovanje; povzročila sta krizo, ob kateri se je moralo pokazati, ima li naš list od nas samih dovolj življenske moči. Vsa č. duhovščina — z malimi častnimi izjemami — se je odpovedala — a vendar ni bilo treba „Učit. Tov.“ prenehati — nasprotno: ojačil se je, prikupil se slovenskemu učiteljstvu in pristopilo je toliko novih naročnikov, da jih imamo sedaj več, kakor smo jih imeli.

Da so pa razmere take, kakoršne so, je zasluga Vaše stanovske zavednosti, v prvi vrsti pa zasluga našega vrlega urednika, Jakoba Dimnika.

Ker pa nasprotniki naši, kadar napadajo našega urednika, radi trdijo, da piše Dimnik le v svojem imenu, da njegove ideje niso naše ideje, da nima za sabo slovenskega učiteljstva, ter da je popolnoma osamljen, zdi se mi potrebno, da se pokaže javno Vaše mnenje, da se pokaže javno naša solidarnost. Zato pozivljem Vas, da blagovolite oni gg. tovariši in častite tovarišice, kateri se v obče strinjate s pisavo „Učit. Tov.“, vzdigniti roke ter izreči zaupanje, priznanje in zahvalo g. Dimniku. (Se je zgodilo jednoglasno. Poročevalec.)

Odbor stopa z lahko vestjo pred slavni občni zbor, ker ve, da je storil, kolikor je bilo v njega slabih močeh. V prvih sejah pečal se je s preosnovo naših pravil. Lanski občni zbor naložil nam je namreč nalogo, da naj preustrojimo naše sedanje društvo v deželno zvezo kranjskih okrajnih učiteljskih društev, ter poprosil gg. Jelenca in Letnarja, da blagovolita sestaviti nova pravila. Ta dva gospoda — oziroma g. nadučitelj Letnar — je podal odboru načrt novih pravil, vendar se pa nismo mogli zjediniti o tej stvari. Odbor je prišel do prepričanja, da je najboljša, če ostane vse pri starem; prvič zato, ker še nimajo vsi okraji svojih okrajnih učiteljskih društev, drugič pa tudi za to, ker ima po sedanjih pravilih vsak ud pravico, pri občnem zboru govoriti in glasovati, pri kranjski zvezi okrajnih učiteljskih društev bi pa imelo glavno besedo le 12 delegatov; gotovo pa je, da več oči več vidi, več ljudi več ve, gotovo je, da če je več glav, je več misli pa tudi več volje.

Pri naslednjih odborovih sejah bavili smo se z izboljšanjem našega materialnega stanja. To je ona stara pesem, katera se, žali Bog, čuje vedno iz ust slovenskega učiteljstva. Sestavila se je spomenica, katero je deputacija osebno izročila g. deželnemu glavarju. Odbor je napravil tudi korake pri referentu deželnega odbora, pri deželnem in državnem poslancu g. Povšetu. Oba gospoda sta deputacijo sprejela jako prijazno ter jo zagotavljala, da se gotovo kaj stori za kranjsko učiteljstvo. Zboljšati nam hočejo plače po zadržilu g. Povšeta za 40—50.000 goldinarjev. Obžalovati je le, da se niso ozirali na to, da bi vpeljali status.*) Vendar pa še nismo izgubili vsega upanja. Kakor smo pozvedeli izza kulis, sestavlja tudi visoki c. kr. deželni šolski svet načrt,**) kako bi bilo regulovati naše plače, in ta načrt hoče vvesti — status. V tem načrtu se nasvetuje naslednje:

Napravijo naj se štirje plačilni razredi — 800, 700, 600 in 500 gld. letne plače. V prvem plačilnem razredu (800) bi bilo 10% vsega učiteljstva in to po starosti. Ako vzamemo, da je na Kranjskem 600 učiteljskih oseb, prišlo bi 60 po službenih letih najstarejših učiteljev v I. plačilni razred.

V drugem plačilnem razredu (700 gld.) bilo bi jih 20% t. j. primeroma 120 učiteljskih oseb.

V tretjem razredu bilo bi jih 30% t. j. primeroma 180 učiteljskih oseb. Ostanek bi bil v četrtem plačilnem razredu.

Odstotki bi se ne smeli prekoračiti. Le tedaj, ako bi n. pr. v prvem plačilnem razredu kdo umrl ali pa šel v pokoj, bi se povišal službeno najstarejši učitelj iz II. plačilnega razreda v I. plačilni razred in naj službuje kjerkoli.

Ako bi se sprejel ta načrt, pomagalo bi se pač nekaj kranjskemu učiteljstvu, vendar bi ne bilo še tako plačano, kakor zasluži.

Naj bode pa že, kakor hoče; mi se trdno zanašamo, da naša spomenica ne bode brez uspeha.

Kakor znano, je pa ravno ta spomenica povzročila razpor med nami in našimi častitimi kolegijami. Bodite prepričane, častite kolegije, da ni odbor nič slabega mislil pri sestavljenju spomenice. Ker se oblasti, katere nam režejo kruh, takoj prestrašijo, kadar nastopi učiteljstvo s kako prošnjo pred nje, ker se vedno upije, koliko stane šolstvo, oziroma učiteljstvo, za to je bil odbor mnenja, da bi ne bilo umestno, ako bi mi to storili, kar Nemeč imenuje „mit der Thür ins Haus fallen“. Zato smo postavili v spomenico za učiteljice za 150 gld. nižje plače. Saj vemo, da se dá kasneje tudi za cenjene tovarišice

*) Zadnje dni smo zvedeli, da se je tudi deželni odbor odločil za status in nasvetoval štiri plačilne razrede in sicer s 700, 600, 550 in 500 gld. V 1. razredu bi bilo 10% služeb, v 2. 20%, v 3. 40% in ostale v 4. razredu. Ljubljansko učiteljstvo bi dobivalo v 4. in 3. razredu 120 gld. stanarine, (torej za 30 gld. manj, kakor se je dovolilo lansko leto! To je res čudno izboljšanje! Uredn.) Učiteljstvo 2. in 1. razreda bi dobivalo 150 gld. in voditelji pa 180 gld. stanarine. V pokritje tega je namenjenih 50.000 gld. — Znano nam je mnenje kranjskega učiteljstva in odkrito poveino, da ostane vse učiteljstvo s takim „povišanjem“ plač še nadalje nezadovoljno ter ne bode mirovalo poprej, da se izboljša zdatno njega bedno sedanje gmotno stanje. Če se misli resno na izboljšanje, naj se izboljša toliko, da bo res kaj pomagano učiteljstvu in v ta namen je treba okroglih 100.000 gld. Uredništvo.

**) Ta načrt nam še precéj ugaja, ker bi bilo ž njim vendar nekaj pomagano, vsaj za toliko časa, dokler ne bodo učiteljske plače jednake plačam državnih uradnikov zadnjih dveh, oziroma treh razredov. Uredništvo.

kaj doseči, kakor hitro bi vsaj učiteljem zboljšali plače tolikanj, kakor bi zaslužili; to pa tudi veste, da smo mi bolj potrebni pomoči kakor Ve, ker imamo družino!

Nespametno je torej bilo, zaradi tega pričenjati prepir z nami, saj slednjič vendar mi ne bomo odmerjali Vam plač. To, kar smo mi zapisali na popir, ostalo bode najbrže za Vas in za nas le na popirju; čemu kršiti torej slog, katera nas je do sedaj tako lepo vezala.

Jaz upam, da je s tem prepir poravnán in da bomo zopet složno delovali za svoj ugled in za zboljšanje svojega stanja.

To je moje kratko poročilo o delovanju odborovem; natančneje boste lahko posneli iz poročila našega tajnika in blagajnika.

(Živahno ploskanje in odobravanje.)

(Dalje prih.)

III. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

(Dalje.)



seji dne 31. vinotoka pa je odbor v pomnožitev zgradbenega kapitala odobril po društvenem blagajniku g. Dimniku sestavljeni naš „gospodarski program“ (glej Učit. Tovariš). Dolžnost vsakega zavednega učitelja in učiteljice pa je, da tudi kupuje samo pri teh trgovcih, ki so na glasu, da imajo pošteno blago, katero nam — učiteljstvu — prodajajo s častno besedo po najnižji ceni. S tem bomo koristili sebi in društvu, zato le vedno „svoji k svojim“! Odbor pa je bil pri tem mnenja, da bi se dal tak program izpeljati tudi drugod po deželi, le resne volje in poskusiti je treba.

Dalje se je v tej seji sklenilo: 1. Izdati s pomočjo slovenskih pesnikov, pisateljev, glasbenikov in umetnikov „Almanah“ v proslavo 50 letnega vladanja Njegovega Veličanstva, presvetlega cesarja našega. To bi bilo ne le našemu društvu v korist, ampak tudi učiteljstvu našemu v čast in moralno podporo. 2. Izdajati mladinsko knjižnico pod imenom „Zabavni listi“, ki bi izhajali v poljubnem času, kadar bi se že prejšnji zvezek razprodal. Založnika in dokaj lepega in primerne gradiva smo si že preskrbeli; društvo pa bi pri tem ne imelo nobene škode, pač pa lep dobiček (5%), ako bi nas učiteljstvo podpiralo z naročili, česar se gotovo tudi nadejamo, saj bo le učiteljstvu v korist in čast.

Odbor pa je vršil svoj posel s toliko večjim veseljem, ker je videl, da ga učiteljstvo — do malih izjem! — tako požrtvovalno podpira. V prvi vrsti mi je tu omeniti učiteljstva vseh ljubljanskih mestnih šol, ki se je na odborovo vabilo lani in letos drage volje odkupilo novoletnih voščil našemu društvu v korist in zbiralo prostovoljne mesečne doneske, kar vse je dalo društvu čez 200 K dohodkov. Dalje je priredilo veselico nam v korist: 1. Učiteljstvo v Starem trgu pri Ložu s čistim dohodkom 50 K. 2. Učiteljstvo ilirsko-bistriškega okraja s čistim dohodkom 63-64 K. 3. Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj 50 K kot čisti dohodek „Zavezinega“ koncerta v Celju. In končno nam je hvaležno in pohvalno omeniti naših najmlajših tovarišev in tovarišic, ki so kot abiturijenti priredili našemu društvu v korist „akademijo“, ki se je ne samo krasno in častno izvršila, ampak tudi donesla našemu društvu 100 K. Odkrito pa moramo reči, da smo

se še iz marsikaterega okraja nadejali prireditve takih veselic, a tolažimo se, da kar še ni, se lahko še izvrši. Nadejali smo se tudi, da bodo slavna okrajna učiteljska društva, kakor poprej k Ciril in Metodovi družbi, pristopila sedaj tudi k našemu društvu kot pokrovitelji, ker ti so naša najboljša opora. Žal, da ne moremo dosedaj imenovati niti jednega takega društva! Upamo, da nas slavna društva v prihodnjem letu ne pozabijo!

Naprosili in postavili smo dalje poverjenike za vsak sodni okraj z uljudno prošnjo, da bi nam pridobili kot letne člane vse ondotno učiteljstvo in še kakega prijatelja našega. Iz nekaterih krajev smo dobili v resnici lepe prispevke — iskrena hvala dotičnim poverjenikom! — iz mnogih pa ničesar. In vendar bi moral vsakdo izmed nas imeti toliko stanovske zavednosti in zanosa v sebi, da bi nas podpiral vsaj s članarino 1 gld.! Kolikor bolj se bomo zavedali te svoje dolžnosti napram temu nam toliko potrebnemu in koristnemu društvu, toliko prej nam bo mogoče kaj vspešnega storiti za naše sirote in otroke revnejših tovarišev naših. Zato se pa trdno nadjamo, da nam nihče ne odtegne svoje podpore, da tako z združenimi močmi dosežemo čim prej lepi in blagi namen našega društva.

Hvaležno se moramo spomniti pa tudi svojega sedaj že pokojnega tovariša Leopolda Cveka, ki se nas je še ob svoji skrajni uri spomnil in nam od svojih težko prihranjenih „žuljev“ zapustil 40 K. Tovariši, ohranimo ga v blagem spominu!

Pri tem pa ne smemo pozabiti ljubih in dobrih prijateljev svojih, ki nas tudi letos niso zapustili. Iz mnogih krajev naše domovine so nam prihajali lepi darovi in podpore od posameznikov in od posojilnic. V prvi vrsti pa mi je omeniti g. Karla Florjana, trgovca in posestnika v Kranju, ki je društvu daroval 100 gld. in tako postal tretji pokrovitelj našega društva. Sploh stoji mesto Kranj s svojo okolico vedno še v prvi vrsti naših podpirateljev — ondi imamo vse tri svoje pokrovitelje! — kar kaže, da zna ondotno prebivalstvo ceniti šolo in naše delo. Nakloni nam dobri Bog še mnogo takih prijateljev!

Dalje ne smemo tudi pozabiti naših dnevnikov, ki sta zbirala darove za naše društvo in nas sploh, kjer le mogoče, podpirala.

Vsem tem svojim prijateljem in podpornikom izrekamo tem potem svojo najiskrenejšo zahvalo. Bog plati!

Naše društvo šteje sedaj: 3 pokrovitelje, 1 ustanovnika, 100 rednih članov in 200 podpornikov.

To, gospoda, je naše skromno poročilo o delovanju odborovem v tem minulem letu. Iz njega razvidite lahko, da sta naša najvažnejša zastopa, visoki deželni zbor in slavni občinski zastop deželnega stolnega mesta Ljubljane, pripoznala potrebo, važnost in korist našega konvikta — a nekateri naši „mlačneži“ nočejo do danes še uvideti tega v osebni svoji zaslepljenosti; žalostno! — ter sta nam tudi obljubila izdatne podpore, kadar si društvo opomore toliko, da bode zgraditev poslopja osigurana. Zato pa se oklenimo tega društva z vso svojo dušo, z vsem svojim srcem in delajmo ter zbirajmo zanj v slogi in medsebojnem prijateljstvu, da nam bode mogoče naslednikom svojim zapustiti krasen spomenik stanovske svoje zavednosti, požrtvovalnosti in delavnosti — dogotovljen učiteljski konvikt! Zato rečem: „Trdno dajmo se skleniti, sloga pravo moč rodi!“ Delajmo: „Viribus unitis!“

(Sprejeto z navdušenjem.)

(Konec prih.)

Književnost in umetnost.

„Ljubljanski Zvon“. Vsebina 1., 64 stranij debelega zvezka: 1. A. Aškerc: Buddha v brahmanski knjižnici. Indska legenda. 2. Evgen Štefanič: Fata morgana. To zanimivo povest piše odlični slovenski literat, ki pa se to pot v znani svoji skromnosti skriva za pseudonim. 3. Fr. Vidic: Kopitar in Vuk. 4. Premec: Kotanjska elita. Ta najnovejša Premčeva povest je fina satira na izvestne licemanske slovenske kroge. 5. Borut: Črez leto dni. 6. Laščan: V bedi. 7. Rudolf: Še malo časa. 8. Dolenski: Sveti večer v roparskem brlogu. 9. Listek: O gosp. prof. Kaspreta trditvi glede Lendovšekove-Štritofove „Slovenske čitanke za Nemce“. — Prva nemška vadnica. — Zgodovina srednjega veka. — Mittheilungen des Musealvereines für Krain. — Die Aufgabe der Erforschung der südslavischen Dialekte. — Petindvajsetletnica „Glasbene Maticice“. — Slovensko gledališče. — „Nova nada“. — Vedeževavka. — Naznanilo. — „Ljubljanski Zvon“ izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih ter stoji vse leto 4 gld. 60 kr., pol leta 2 gld. 30 kr., četrt leta 1 gld. 15 kr. Za vse neavstrijske dežele po 5 gld. 60 kr. na leto. Posamezni zvezki se dobivajo po 40 kr. Dijaki, učitelji in učiteljice dobivajo „Ljubljanski Zvon“ za znižano ceno 4 goldinarjev. — „Lj. Zv.“ ima mnogo sodrušnikov med učitelji; posebno marljiv in spreten pripovedovalec in ob jednem tudi pesnik je naš tovariš, ki se skriva za imenom „Premec“, na katerega smemo biti učitelji ponosni. Želimo le, da bi vstrajal v započetem delu, da lahko potem pri vsaki priliki pokažemo svetu učitelja kot delavca na polji narodne prosvete in probuje.

„Slovenka“. — Glasilo slovenskega ženstva. — Letnik II. — Zvezek I. ima to-le vsebino: Pred smrtjo. Anton Medved. — Na blejskem otoku. Márica II. — „Slovenki“ in Slovenkam za novo leto. Márica II. — Na Silvestrov večer. Márica. — Novi šopki. Ela. — V samotni. Vida. — Znameniti ruski skladatelji. Severin. — Nesreče lastne ne žalujem. Márica II. — Starka. Milka. — Pesem. Dolski. — Ženska vzgoja v Rusiji. K. Z—ć. — Album čeških žen. A. Zavadil. — Par odkritosrčnih besedij o salonskem vedenju. Fr. G—tl. — Književnost. — Razno. Cena „Slovenki“ je 3 gld. Izhaja vsako drugo soboto.

Zgodovina župnij v dekaniji Kranj. Spisal Jožef Lavtizar, duhovnik ljubljanske škofije. Prvi zvezek: Kranj. Cena 30 kr. V Ljubljani 1898. Založil pisatelj. — Tisek Katoliške tiskarne. — Lepo knjigo smo čitali z največjim zanimanjem. Zbranih je v nji mnogo zgodovinskih podatkov, ki so ležali raztreseni po raznih arhivih in knjigah, kar je prizadejalo č. g. pisatelju obilo dela in truda. Dolžnost vsakega domoljuba bodi, da si nabavi lepo knjigo ter s tem pokaže nekako zahvalo in priznanje marljivemu pisatelju, da bode s tem večjim veseljem nadaljeval prelepo započeto delo.

Naši dopisi.

Z Goriškega. (Naše žalostne šolske razmere.) Hvaležni smo vrlemu „Učiteljskemu Tovarišu“, da podaja primorskemu učiteljstvu svoje predale na razpolago; veselji nas tudi, da se je oglašil g. dr. H. Tuma ter kaže dobro voljo, pomagati učiteljstvu na Goriškem. Goriški učitelji smo res pravi trpini! Kdor si pri nas ne zasluži s postranskim delom vsaj okolo 300 gld. na leto, ne more vzdrževati sebe in družine, naj živi še tako skromno in štedljivo. Lov na postranski zaslužek dela, da je pri nas vse, kakor bi bilo zakleto. Tukaj se razen male družbe nihče ne briga za stanovsko izboljšanje in za napredek deželnega učiteljstva. Predsednik učiteljskega društva za goriško okolico je nadučitelj, občinski tajnik, občinski blagajničar, orglavec in imovit posestnik. Da se s tolikimi postranskimi opravili obložen ne more dosti pečati z mislimi, kako bi se dalo učiteljstvu na Goriškem po-

magati, je jasno. Ta mož je sicer občudovanja vreden, da že toliko let opravlja razna postranska opravila, brez katere posebne nesreče, a za predsednika učiteljskega društva ni, ker ne more priti do tega, da bi obračal zadostno pozornost stanovskim zadevam. In takega moža, proti kateremu sicer kot osebi nimamo ničesar, voli naše učiteljstvo že leta in leta za predsednika svojemu društvu; zato je pa tudi društveno življenje zastarelo in zaspalo; zato se še tisto malo, kar sklepa društvo, ne izvršuje. — Sklenilo se je že pred več leti, da se ustanovi deželno učiteljsko društvo ali zaveza okrajnih učiteljskih društev, a nameni in sklepi so običali, deželnega učiteljskega društva še vedno nimamo; brez tega pa ne moremo storiti potrebnih korakov za izboljšanje svojih žalostnih gmotnih razmer. — Predlansko leto so hoteli vstopiti v društvo nekateri učitelji, ki so bili izstopili iz njega, ker predsedništvo ni izvrševalo sklepov, a odbor jih v svoji veliki modrosti ni hotel sprejeti pred občnim zborom, ker bi morda povzročili, da bi se izpremenile naše kineške razmere. — Šlo je za najvitalnejše učiteljske zadeve, a naše društvo se ni oglasilo, ker se je balo zamere od one strani, ki želi učitelja obdržati na stopinji cerkovnika. — Tolminski okraj je imel dva odlična moža, ki sta bila zmožna, da bi izvršila kaj koristnega; a jeden teh se je pričel ukvarjati z izdelovanjem sira in z drugimi rečmi, ki so sicer dobre in potrebne, pa učiteljstvu ne pomagajo iz sedanjega siromaštva; drugi se bori z osebnimi nadlogami; vsem skupaj pa se zdi jako važno, naj li bodo šolska vodstva slavna, čislana, ali brez častnega naslova. Proti zadnjemu so pripravljene ugovarjati do zadnje instance. — Naši tovariši na Krasu so se pred nekaterimi leti živahno gibali, a delali so samo za šolo in nase skoraj pozabili; sedaj je pa tudi tam vsa živahnost izginila. Trudijo se menda tudi oni, kakor mi, da zadoste vedno večjim zahtevam v šoli in da si s postranskimi opravili kaj prislužijo, ker bi drugače ne mogli s svojo družino vsaj kolikor toliko stanu primerno izhajati. — Naše učiteljice molijo ob svojem prostem času rožni venec in nabirajo darove za Salezijance, ki nameravajo poslati toliko in toliko misijonarjev v Patagonijo in na Ognjene otoke, in hodijo — brez večerje spat, da se morejo dostojno oblačiti. — Bolj zavedne in prebrisane med njimi, ki ne gledajo toliko na naslov kakor tolminsko učiteljstvo, si pomagajo iz dežele na Štajersko, kjer dobivajo podučiteljice 190 gld. na leto več nego pri nas učiteljice. Učitelji z družino si ne morejo pomagati tako lahko iz dežele, ker bi bilo treba za potovanje od 50—100 gld.; zato so navezani na deželo in čakajo, da jim pridejo boljši časi sami ob sebi ali po milosti naših narodnih čučetov, ki že tako sami dobro vedo, kako se godi učiteljstvu na Goriškem. — Če se gmotno stanje učiteljstva na Goriškem kmalu ne izboljša, se pokažejo nasledki. Kdor bode le mogel, si bode pomagal iz dežele; učiteljski kandidatje, ko dovrše učiteljske, bodo iskali službe pri sodiščih, davkarijah, poštah, pri žendarmeriji i. t. d., in nedostajanje učiteljskega osebja bode od leta do leta večje. Ko se starši vedno bolj zavedó, da je n. pr. osivel učitelj slabše plačan nego mlad kancelist s par gimnazijalnimi razredi, bodo tudi vedeli, kam naj pošljejo svoje sinove v službo. Sicer pa že sedaj trpimo na Goriškem na pičem številu učiteljev in učiteljic. Naši odlični narodnjaki se kaj radi hvalijo, kako skrbje za blaginjo narodovo; to je pa večkrat sama navadna fraza. Učitelj, ki le nekoliko pregleda razmere drugih narodov, zapazi, da skrbje Nemci in tržaški Italijani za svoje šolstvo in učiteljstvo ter ga ne puste v ubožtvu; le slovenski učitelji smo trpini. — Če naši narodni prvaki ne uredijo boljše svojega šolstva in ne poskrbe kakor Nemci po raznih deželah in Lahih v Trstu za deželno učiteljstvo, pride čas, ko se polaste ali prvi ali drugi ljudske šole in učiteljstva na Goriškem, jo uredi ter z njeno pomočjo raznarodijo slovenski del dežele, kakor delajo Lahih v tržaški okolici že več let z vidnim vspehom. — Prej ali slej mora priti na Goriškem do tega, da bodo gospodovali ali Slovenci ali Lahih, ali pa si Nemci narodno podredijo prve in druge; v tem kulturnem boju pa zmagajo oni, ki bodo imeli razumnejše in naprednejše

ljudstvo na svoji strani. Pa mi poreci ta ali oni gospod: „Saj mi slovenski zastopniki smo več storili za ljudsko šolstvo nego laški! Če bi nas ne ovirali laški zastopniki, bi mi že izboljšali gnotne razmere; a tako ne moremo.“ — Na tak ugovor odgovorjam: Za sedaj so slovenski zastopniki toliko odvisni od laških, kakor so zadnji od slovenskih. Slovenske ljudske šole se morajo dobro urediti ali z Lahi, ali brez njih, ker so te najpotrebnejša ustanova, in brez znanja se ne doseže ne napredka, ne blagostanja. — Dobra ljudska šola je prvi pogoj narodnega obstanka, napredka in izboljšanja gospodarskih zadev; brez te se ne more razvijati trgovstvo in obrtnost. — Šolske oblasti so delale in storile, kar je v njih moči in učiteljstvo tudi; sedaj je vrsta na deželnih zastopnikih, da poskrbi učiteljstvu take plače, da bode moglo brez postranskih opravil dostojno izhajati in ne bode prisiljeno, iskati službe v sosednih deželah. C.

S Krasa. (Šolski prijatelj.) Gospod urednik, pripustite mi par vrstic prostora v Vašem cenjenem — in sedaj učiteljstvu na čast in slavo — tudi povečanem listu. Tu hočem nekoliko opisati delovanje učitelja-duhovnika dne 4. sušca 1826. leta v Kobaridu na Tolminskem rojenega, sedaj v Gabrovici pri Komnu kot duhovnika in učitelja-penzionista živečega č. g. vikarja Šlundra Jožefa. Ta častiti starček bil je 28. vinotoka 1852 kot učitelj pomočnik (Schulgehilfe) na takratno trivialno šolo v Kobaridu imenovan in 12. grudna 1855. leta kot učitelj na isti šoli potrjen. V Kobaridu je z najboljšim vspehom kot učitelj tri leta in kot učitelj-duhovnik druga tri leta služboval. Od tam ga je škofijski ordinarijat v Gorici premestil v Lipo na Kras, kjer je kot duhovnik in učitelj služboval 3 leta, od tu je bil premeščen v Trnovo pri Kobaridu; tam je učiteljeval 4 leta in od tam je prišel spet v Lipo, kjer je bil tudi 4 leta. Od leta 1869. do 15. mal. srpana 1897 je služboval v Branici in na zadnje v Gabrovici pri Komnu.

V teku svojega službovanja zanimal se je vedno za šolo in tudi od duhovnih kakor od posvetnih nadzornikov bil pogostoma pohvaljen kot marljiv, vstrajen in dober učitelj. Dne 8. svečana 1869 ga je učiteljstvo zbralo svojim zastopnikom v okrajni šolski svet in je v tem deloval neprestano do l. 1876.

V l. 1897. se je ustanovila v Gabrovici redna šola, ker ubogi — častiti starček 71 let star je opešal in ni mogel več delovati na šolskem polji. Čeprav ni bil reden učitelj — vendar mu je deželni šolski svet dogovorno z deželnim odborom Goriškim — priznavši njegovo neumorno delovanje na ljudsko šolskem polji — podelil 200 gld. letne penzije. Dal Bog, da bi jo častiti učitelj-starina užival še mnogo let! é.

S Tolminskega. (Učiteljske razmere na Tolminskem). Znanе so žalostne šolske in učiteljske razmere na Tolminskem. A vendar bi ne mislili nikdar, da bi bil mogoč sledeči slučaj. Ožji in pomnoženi okrajni šolski svet je v kimovcu 1897. imenoval na ljudsko šolo v Kobaridu — poslavši jednega tamošnjih učiteljev na Srpenico — za meščanske šole izprašanega nadučitelja g. Ivana Krajnika. Bog ve, ali je znano to imenovanje dež. šol. svetu? Isto se ni izvršilo do dandanes in prav zaradi tega niso nekateri učitelji poučevali več mesecev in otroci so pohajali! Ni dosti to. Podpredsednik v okr. šol. svetu, prečastiti gosp. Josip Kragelj (glavar je na dopustu), prestavil je svojevoljno g. Ivana Krajnika iz službenih ozirov na Srpenico namesto za to šolo določene učitelja, sklicevaje se na neki ukaz dež. šol. sveta. In to brez vsake seje! Seje ni bilo od meseca kimovca minolega leta! —

Ali je tako postopanje zakonito in pravilno?

Zakaj se na tak nezaslišan način dražijo in izzivajo učitelji ter spravljajo v nesrečo?! „E.“

Vestnik.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: G. Mihael Kalan, nadučitelj v St. Petru na Krasu, 1-80 gld.; g. Franc Kalan, učitelj v Šmihelu pri Novem mestu, 2-40 gld.

Učiteljski konvikt: G. Božidar Valenta, nadučitelj v Ljubljani, 1 K; g. Avgust Kleč, učitelj v Ljubljani, 1 K; g. Fran Schiffrer, učitelj v Ljubljani, 1 K; g. Mijo Dolinar, trgovec v Vel. Dolini, 8 K kot novoletni rabat od nakupovanja rodbine g. nadučitelja Jakoba Pretnarja v l. 1897. v njegovi prodajalnici. (Posnemanja vredno! Uredn.) G. Josip Čepuder, učitelj v Ljubljani, 2 K; gdč. Gusl Emilija, šolska voditeljica v Ljubljani, 1 K; gdč. Marout Marija, učiteljica v Ljubljani, 1 K; gdč. Zemme Franja, učiteljica v Ljubljani, 1 K; gdč. Srnec Božena, učiteljica v Ljubljani, 1 K; g. Ferdo Kalinger, nadučitelj v Toplicah, 2 K; g. Martin Matko, učitelj v Toplicah, 2 K; gdč. Gizela Ekel, učiteljica v Toplicah, 4 K; g. Josip Zupančič, učitelj v Gor. Sušici 2 K; g. Rudolf Piš, učitelj v Cerknici, 4-40 K, vesela družba pri Kraigherji v Cerknici; g. Fran Koy v Travniku 8 K, nabrane ob ločitvi gosp. nadučitelja B. Andoljška od njegovih prijateljev.

Iz „Vdovskega učiteljskega društva“. Rok za plačevanje letnine bo potekel ta mesec. Prosimo vse one p. n. gg. člane, ki še niso zadostili za leto 1898 svoji dolžnosti, da to store vsaj s prvim svečanom, da nam prihranijo obilno pisanja, društvu pa nepotrebnih stroškov.

J. Režek, t. č. predsednik. Čepuder, t. č. blagajnik.

† **Milan Kobali.** Naše hrvatske tovariše je zadel zopet hud udarec; dne 19. grudna 1897 je umrl neumorni tajnik hrv. pedagogičsko-književnega zbora, vzorni učitelj, čvrst rodoljub in značajan mož Milan Kobali. Mir in pokoj njega plemeniti duši, našim dragim hrvatskim tovarišem pa naše iskreno sožalje!

Že zopet smrt v naših vrstah! V zadnji številki l. l. smo povedali, da je umrlo na Kranjskem v zadnjih štirih letih 36 učiteljev in 4 učiteljice. Te številke kažejo, da kranjsko učiteljstvo ne more več zmagovati vedno večjega in težjega bremena, ki mu ga nalaga šolstvo za te borne plače. Delo vedno težje, draginja vedno večja, plače pa vedno jednake. Ni čuda, da umirajo učitelji v najlepši možki dobi, ker jim nedostaje najpotrebnejše vsakdanje hrane.

Tudi novo leto ima žalosten pričetek. V l. številki t. l. smo naznanili, da je umrl v Vrbovem pri Ilirski Bistrici g. A. Simončič, star komaj 35 let, zapustivši nepreskrbljeno udovo in otroke. Danes moramo naznaniti že zopet nov tak žalosten slučaj. V Adlešičah pri Črnomlju je zatisnil oči dne 28. grudna l. l. gospod **Franšek Koller**, star šele 51 let. To niso „starčki 80—90 let“, to so postavni možje v najlepših letih, ki morajo zaradi pomanjkanja vsakdanjega kruha in prevelikega trpljenja v prezgodnji grob. To ni „pesek v oči“, to so žalostna dejstva, ki grene učitelju že itak grenko življenje. Bog se nas usmili!

Starosta štajerskih učiteljev. Umril je dne 27. grudna l. l. v Mariboru upokojeni nadučitelj Fran Regulac v starosti 97 let. Služboval je nekaj časa v Ljutomeru, kjer je bil njegov učenec Fran Miklosich, 25 let je služboval pri Sv. Antonu v Slov. Goricah, 25 let pa pri Sv. Križu, kjer je učil a-b-c tudi nadškofa goriškega, dra. Missio. Za zasluge je bil odlikovan s srebrnim križcem s krono. N. v m. p.!

Svoji k svojim. Naš list si je naročil gostilničar „Pri Alešu“ na Ježici. Ljubljanskim tovarišem in onim, koje pelje pot po Dunajski cesti v Ljubljano, to Alešovo gostoljubno hišo prav toplo priporočamo; gospodar „Anton“ mu bo postregel s pristno kapljico, gospodinja „Metka“ pa z okusnim in cenim prigrizkom. — Naš star znanec in prijatelj ter naročnik „Učit. Tov.“ je g. Franc Koy, trgovec v Travniku; priporočamo ga učiteljstvu s Trav-

nika in okolice, da svoje potrebščine kupujejo pri njem. — G. Mijo Dolinar, trgovec v Veliki dolini je podaril letos iz lastne inicijative novoletni rabat od nakupovanja g. nadučitelja J. Pretnarja v njegovi prodajalni, za konvikt. Priporočamo tega našega najnovejšega znanca, da ga učiteljstvo podpira in pri njem kupuje, kajti gotovo bode potem poslal prihodnje leto še večjo svoto za konvikt. Ali bi ne bilo mogoče tudi v drugih krajih dobiti takih prijateljev našega gospodarskega programa? Poskusite! Vse take učiteljske prijatelje bomo dragevolje naznanjali v svojem listu. Torej le na delo!

Mestne šole ljubljanske so dobile krasne slovenske napise iz pozlačenih črk.

Šlezjski deželni odbor sestavlja načrt zakona glede uredbe učiteljskih plač. K posvetovanju je povabil tudi zastopnike ondotnega deželnega učiteljskega društva. Na Štajerskem tudi regulujejo učiteljstvu plače in v enketi, ki je sestavljena v ta namen, je zastopano tudi učiteljstvo. Kranjski deželni odbor, oziroma deželni šolski svet se tudi peča z regulacijo učiteljskih plač in upamo, da bodo povabljeni k temu delu tudi zastopniki „Slovenskega učiteljskega društva.“

Pomanjkanje učiteljev na Kranjskem. V 1. številki t. l. smo naznanili, da izstopita dva učitelja iz učiteljske službe, ker ne moreta živeti z učiteljskimi dohodki. Jeden teh dveh je šele prvo leto pri učiteljstvu, drugi pa četrto in je že stalno nameščen. Ravno kar pa čujemo, da namerava zapustiti naš stan ter iti prakticirati k sodnji stalni učitelj, ki slušbuje že petnajsto leto. S stališča, da si vsakdo pomore k boljšemu kruhu, moramo take korake le odobravati, saj pridejo pri sodnji lahko celo v 9. činovni razred, pri učiteljstvu pa niti v 11. ne. Res žalostno!

Kako čislajo in podpirajo Nemci svoje umetnike. K sedemdesetletnici slavnega slikarja Arnolda Böcklina mu je izročil švicarski zavezni svet po svojem konzulu v Florenci srečoželjno adreso. Splošna nemška zadruga umetnosti in zadruga umetnikov izvirne tvorne umetnosti na Dunaju sta imenovali mojstra Böcklina svojim častnim članom. V dvorni pivovarnici v Monakovem se je vršila dne 16. vinotoka 1897 slavljenca na čast velika slavnost, katere se je udeležilo nad tristo umetnikov, pisateljev in njihovih prijateljev pod predstvom prof. Jurija Hirtha. Veliki vojvoda Sachsen-Weimarski je podelil Böcklinu zlato svetinjo prve vrste za umetnost in znanost ter ga imenoval ob enem častnim članom umetniške šole v Weimaru, kjer je deloval nekoliko časa Böcklin kot učitelj. Kraljeva akademija umetnosti v Berlinu, katere redni člen je Böcklin od 1884. l., mu je izročila srečoželjno adreso. Dne 23. vinotoka 1897 je bila v Baselu Böcklinova slavnost, kjer je govoril slavnostni govor prof. Wölfflin. Udeležili so se te slavnosti vsi dostojanstveniki. Zvečer je bila v mestnem gledališču svečanostna predstava. Vlado svet baselski je poslovil sedemdesetletnico Böcklinovo tudi s tem, da je krstil jedno ulico mojstru na čast v Arnold Böcklinovo. A. G.

Realke. V preteklem šolskem letu je bilo v Avstriji 92 realk; in sicer 68 velikih in 24 malih; 61 državnih, 20 deželnih, po 5 mestnih in zasebnih, 1 zakladna; po jeziku: 60 nemških, 23 čeških, 5 poljskih, 3 laške in 1 srbsko-hrvaška. Zasnovale so se 4, državna je postala 1, razširjalo se jih je 11.

Gimnazije. V preteklem šolskem letu je bilo v Avstriji 192 gimnazij, in sicer: 156 velikih, 20 malih, 15 realnih in velikih, 1 realna. Od teh gimnazij je vzdržavala država 149, redovi 13, dežele in mesta po 9, zasebniki 7, škofje 3, zakladi 2. Po jeziku je bilo 103 nemških, 44

čeških, 26 poljskih, 9 dvojezičnih, po 4 laške in srbsko-hrvaške, 2 rusinski. Na novo osnovane so bile tri gimnazije, država je prevzela dve, preosnovani sta bili dve, razširjalo se jih je 18, opustilo dvoje, med njimi celjska.

Proslava petdesetletnice cesarjevega vladanja. Z Bleda se nam piše: Občinski zastop je soglasno sklenil, sezidati prihodnje leto v proslavo petdesetletnice cesarjevega vladanja ubožno hišo po načrtu, po katerem so troški preračunjeni na 4800 gld.

Ustanovitev „Slovenskega čebelarkega društva“ s sedežem v Ljubljani je c. kr. deželna vlada dovolila in že potrdila predložena ji pravila. Vabimo torej slovenske čebelarje, naj zglase svoj pristop za sedaj pri kmetijskih družbi v Ljubljani in naj ob enem pošljejo letnino po 1 gld. O ustanovnem občnem zboru „slovenskega čebelarkega društva“ obvestimo ude svoječasno.

Gospodinjka šola v Ljubljani otvori svoj dvamesečni učni tečaj meseca sušca ali mal. travna prihodnjega leta. Za učiteljico-voditeljico izbrana je gospa Julija Moosova, vpokojena nadučiteljica 8 razr. dekliške šole, ki se poda na Dunaj za nekaj tednov, da si popolni svojo naobrazbo v tej stroki na tamkajšnji gospodinjki šoli.

Groba Voltaireja in Rousseaua so te dni odprli, ker se je pisalo in govorilo, da so kosti izginile. Izkazalo se je, da ta vest ni resnična. Oba okostnjaka sta še ohranjena. Lobanja Rousseaua je nepoškodovana, kar dokazuje, da je lažnjiva trditev, da se je bil Rousseau ustrelil. Na grobu njegovem je napis: Tu leži mož narave in resnice.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Zahl 1666

B. Sch. R. An der einclassigen Volksschule in Suchen wird die Lehrer und Leiterstelle mit dem Jahresgehälte der III. Gehaltsklasse nebst der Leistungszulage per 30 fl. und der Naturalwohnung zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis zum 20. Februar 1898 im vorgeschriebenen Wege hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Gottschee, am 16. Jänner 1898.

Listnica uredništva:

Da se poročila o zadnjih zborovanjih preveč ne zavlečejo, zaradi tega izostane v današnji številki „Ustavoznanstvo“ in nekaj dopisov, ki niso posebno nujni. — Novim naročnikom postržemo lahko še z vsemi številkami. G. J. K. v K: Hvala lepa na poslanem! Bomo vse uporabili; pošljite še večkrat kaj. Prijateljski pozdrav!

V založništvu podpisane tiskarne so izišle in se dobivajo po 50 kr. knjiga:

Pripovedke

iz avstrijske zgodovine

Nabral in priredil

Jakob Dimnik
učitelj v Ljubljani.

Tiskarna R. Milic.

* * * * *

Slovensko učiteljsko društvo *
je izdalo in založilo te-le knjige:

Komensky - Ravnikar:
„Didaktika“ 50 kr.

Dimnik: „Domoznanstvo v ljudski šoli“ 50 „

* * „Učiteljski večeri“ 20 „

Ciperle: „Národna vzgoja“ 30 „

Vse te knjige se dobivajo pri upravnistvu našega lista; pri uredništvu se pa dobiva:

Dimnik: „Domača vzgoja“ 1 gld.

* * * * *

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnogoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 4 gld., 1/4 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petitvrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.